

MOCIJSKI PARNJACI U TERMINOLOŠKIM BAZAMA I E-RJEČNICIMA¹

1. Uvod

U ovome će se poglavlju analizirati obrada mocijskih parnjaka u terminološkim bazama te terminološkim i općim e-rječnicima. Posebna će se pozornost obratiti obradi profesijskih naziva jer oni svoje mjesto, osim u općemu rječniku, mogu naći i u terminološkim rječnicima i bazama. Profesijski nazivi podskup su mocijskih naziva. Profesijski su nazivi imenice ili višerječne sveze. Dopušteni je naziv *profesijska imenica*, ali taj naziv ne obuhvaća i višerječne sveze, koje su česte u profesijskome nazivlju. Profesijski se nazivi dijele na muške i ženske profesijske nazive.

U *Rječniku jezikoslovnoga nazivlja* (Mihaljević i Hudeček 2024.) naziv *profesijski naziv* obrađen je ovako:

¹ Ovo je poglavlje nastalo u suradnji s projektom *Hrvatski mrežni rječnik (Mrežnik) – 2. faza*, koji financira Europska unija – NextGenerationEU. Za iznesene stavove i mišljenja odgovorne su samo autorice te ti stavovi ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije. Ni Europska unija ni Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornima za njih. Ovo se poglavlje djelomično temelji na radovima Hudeček i Mihaljević 2019, te Hudeček i Mihaljević 2023: 515–525.

profesijski naziv

definicija: naziv s pomoću kojega se označuje osoba koja ima određenu profesiju ili obavlja određeni posao

područje: terminologija

dopušteni naziv: profesijska imenica

engleski: term denoting profession

njemački: Berufsbezeichnung

francuski: nom de profession

talijanski: nomi professionali

ruski: название профессии, профессиональное имя существительное

švedski: yrkesbenämning, yrkesbeteckning, yrkestitel

napomena: Razlikuju se muški i ženski profesijski nazivi. Muški se profesijski nazivi odnose na osobe bez obzira na spol/rod ili na muškarce, dok se ženski profesijski nazivi odnose na žene.

1. prikaz: Obrada naziva *profesijski naziv* u *Rječniku jezikoslovnoga nazivlja*

O profesijskim imenicama Eugenija Barić, koja se zalagala za uporabu profesijske imenice *sutkinja*, piše: „Problem su, zapravo, uopće ženske profesijske imenice koje se javljaju kao parnjaci već postojećim muškim likovima. Zaboravlja se pritom na bitnu činjenicu da se te imenice ne javljaju bilo kada i ne znam zbog čega nego onda kada ih i zato što ih priziva društvena stvarnost. Dok je ta stvarnost bila takva da su pojedine profesije bile dostupne samo muškarcima, profesijske su imenice postojale samo u muškom rodu... Ali kada je društvena stvarnost toliko uznapredovala da je omogućila i ženama da se bave takvim profesijama, jezična se situacija morala izmijeniti.” (Barić 1989: 15).

Korpus za ovu analizu sastoji se od pet suvremenih općih rječnika hrvatskoga jezika te od odabranih suvremenih terminoloških rječnika. Osim toga analizira se 15 terminoloških rječnika uključenih u terminološku bazu *Strunu* te 15 terminoloških rječnika i glosara uključenih u *Hrvatski terminološki portal*.

Polazne su hipoteze:

1. Profesijski nazivi (jednorječni i višerječni) pripadaju stručnomu i znanstvenomu nazivlju te bi se trebali nalaziti i u terminološkim rječnicima.
2. Korpusna pretraga pokazuje da obrada muškoga i ženskoga mocijskog parnjaka ne bi trebala biti istovjetna jer muški ili ženski parnjaci često samo u nekim značenjima imaju profesijsko značenje.

Prva će se hipoteza provjeriti na korpusu terminoloških rječnika. Druga će se provjeriti korpusnom analizom (korpusi *hrWaC*, *Hrvatska jezična riznica* i *Jeziikoslovni korpus*).

U e-rječnicima ne postoji problem uštede prostora te bi, ako se druga hipoteza pokaže točnom, muški i ženski (profесиjski) nazivi trebali u e-rječnicima imati zasebne leksikografske obrade. Muški i ženski mocijski parnjaci ne bi u svim slučajevima trebali imati ni posve usporedna značenja, odnosno značenja koja se razlikuju samo po elementu muško/žensko.

Na kraju poglavlja prikazuje se kako su rezultati istraživanja primijenjeni u *Hrvatskome mrežnom rječniku – Mrežniku* i *Rječniku jezikoslovnoga nazivlja*.

2. Profesijski nazivi u terminološkim (e-)rječnicima i bazama

U terminološkim rječnicima, leksikonima i enciklopedijama profесиjski se nazivi ne donose sustavno. Uvidom u nekoliko tiskanih terminoloških rječnika može se zaključiti i da se gotovo beziznimno navodi samo muški profесиjski naziv (jedina je iznimka natuknica *vojnkinja* u prijevodnome englesko-hrvatskome i hrvatsko-engleskome *Rječniku vojnih izraza*). Muški se profесиjski nazivi redovito definiraju kao *osoba* ili hiperonimom *stručnjak*, *inženjer* itd.

Primjerice, u *Pravnome leksikonu* (Pezo 2007.) nema natuknice *pravnik* iako se u njemu nalaze neki muški profесиjski nazivi, npr. *odvjetnik*, *državni tajnik*, *sudski ovršitelj*, *sudski vikar*, *sudski vještak*. Imenica *sudac* definirana je kao ‘osoba izabrana ili postavljena da obnaša sudbenu dužnost’, a u tome se leksikonu nalaze i višerječne natuknice poput *sudac izvjestitelj* ‘član vijeća višega suda ovlašten da...’, *sudac za izvršenje kazne* ‘sudac županijskoga suda zadužen za...’, *sudac pojedinac* ‘sudac koji je ovlašten...’ *sudac za maloljetnike* ‘sudac nadležan za...’. Natuknice *sutkinja* ni višerječnih naziva koji uključuju taj naziv u tome leksikonu nema. Ni u slovenskome *Pravnom terminološkom slovaru* (Dugar 2018.) ne donose se ženski profесиjski nazivi (donose se samo natuknice *odvjetnik*, *porotnik* itd.), pa u njemu npr. nalazimo samo natuknicu *pravnik* ‘osoba z zaključeno univerzitetno pravno izobrazbo, ki lahko opravlja različne tipične poklice, npr. sodnik, odvjetnik, državni tožilec’. Prijevodni englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski *Rječnik vojnih izraza* (Kadrić 2014.) ima natuknice

vojnik (na engleskoj strani: *soldier, military man, military person, serviceman*) i vojnkinja (*woman soldier, female soldier, servicewoman*), ali samo mornar, dočasnik, časnik, *general, general-bojnik, general-pukovnik* iako su i ti nazivi često bili predmetom jezičnih savjeta. Samo muški profesijski nazivi (također nesustavno) donose se, primjerice, i u *Agronomskome rječniku* (*agronom, agro-tehničar, ratar*) (Ritz 1996.) i u *Tehničkome rječniku brodogradnje, strojarstva* (*strojar, brodograđevni inženjer*) (Bartolić 1996.), a *Sportski leksikon* (Flander 1984.) u pravilu nema nazive kojima se označuje osoba koja se bavi određenim sportom, npr. nema natuknice *odbojkaš, košarkaš, nogometaš*, ali (također iznimno i rijetko) ima pokoji profesijski naziv, npr. *branič*, također samo muški, definiran hiperonimom 'igrač u sp. igrama koji...'.

Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik (Kiš 2000.) ima samo *operator – operater, poslužitelj računala, poslužitelj računalnoga sustava; programmer – programer, hacker – haker*, a ne navodi se ženski mocijski parnjak, pa se nameće zaključak: „Budući da se od navedenih imenica mogu izvesti odgovarajući ženski mocijski parnjaci, bilo bi dobro da se i taj podatak nalazi u rječniku, pogotovo kod imenica koje označuju nazive zanimanja (*programerka/operaterka/poslužiteljica*).” (Mihaljević i Štebih Golub 2010: 197–198).

I drugi terminološki rječnici i leksikoni (neki od njih su uključeni u *Hrvatski terminološki portal*) navode pokoji muški profesijski naziv, nesustavno i razmjerno rijetko, npr. *Lexicon Silvestre 1. dio* navodi samo natuknice *šumar, diplomirani šumar, revirni šumar* i donosi samo istovrijednice na nekoliko jezika, *Hrvatsko-njemački rječnik jezikoslovnoga nazivlja* (Ritgasser i Kolenić 2012.) ima natuknicu *jezikoslovac*, ali nema natuknicu *jezikoslovka*.

Ako bi se izostavljanje profesijskih naziva te ženskih mocijskih parnjaka moglo u tiskanim rječnicima i opravdavati nedostatkom ili štednjom prostora, u mrežnim rječnicima i bazama to se ne može pravdati tim razlogom. Unatoč tomu, stanje primijećeno u hrvatskim terminološkim e-rječnicima istovjetno je stanju u terminološkim tiskanim rječnicima. Pri analizi nazivlja u *Bazi hrvatskoga strukovnog nazivlja – Struni* utvrdili smo da većina struka ne donosi profesijsko nazivlje. Ipak se u *Struni* mogu naći potvrde za neke profesijske nazive, npr. *doktor stomatologije, fizičar, liječnik, orofacijalni genetičar, pilot, protetičar, zubni tehničar*. Uz natuknicu *doktor stomatologije* navodi se da su dopušteni nazivi

doktor dentalne medicine i *stomatolog*, nepreporučeni naziv *zubni liječnik*, a *žargonizam zubar*, vidi 1. sliku.

doktor stomatologije	
definicija	osoba sa svršenim stomatološkim fakultetom ili studijem stomatologije koja se bavi prevencijom, dijagnostikom i liječenjem bolesti usne šupljine i zuba
istoznačnice	dopušteni naziv: doktor dentalne medicine, stomatolog nepreporučeni naziv: zubni liječnik žargonizam: zubar
istovrijednice	engleski: dentist, doctor of dental medicine njemački: Stomatologe, Dentist, Zahnarzt
razredba	polje: dentalna medicina projekt: Hrvatsko stomatološko nazivlje

1. slika: Obrada naziva *doktor stomatologije* u *Struni*

Jedini je ženski profesijski naziv koji se nalazi u *Struni* (osim u projektu *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – Jena*) *fizičarka* (uz muški parnjak *fizičar*), vidi 2. sliku.

fizičar im. m. jd.	
definicija	muška osoba koja je završila sveučilišni diplomski, poslijediplomski ili doktorski studij fizike te je osposobljena za profesionalno bavljenje eksperimentalnim ili teorijskim znanstvenim istraživanjima, primjenom, razvojem ili nastavnim radom u području fizike
istovrijednice	engleski: physicist
razredba	polje: fizika grana: opća i klasična fizika projekt: Izgradnja, odabir i usuglašavanje hrvatskoga nazivlja u fizici

fizičarka im. ž. jd.	
definicija	ženska osoba koja je završila sveučilišni diplomski, poslijediplomski ili doktorski studij fizike te je osposobljena za profesionalno bavljenje eksperimentalnim ili teorijskim znanstvenim istraživanjima, primjenom, razvojem ili nastavnim radom u području fizike
istovrijednice	engleski: physicist francuski: physicienne
razredba	polje: fizika grana: opća i klasična fizika projekt: Izgradnja, odabir i usuglašavanje hrvatskoga nazivlja u fizici

2. slika: Profesijski nazivi *fizičar* i *fizičarka* u *Struni*

Iako smatramo navođenje i muškoga i ženskoga profesijskog naziva iznimno pozitivnim, nedostatak je gornje obrade što je *fizičar* definiran samo kao muška osoba iako (posebno u množini) može označavati i osobu bez obzira na spol (npr. u imenu *Društvo matematičara i fizičara*).

Pri pretraživanju izvora pokazuje se da se poseban problem pojavljuje u područjima i strukama (primjerice poslovno upravljanje, financije, promet, održivi razvoj) koje imaju razvijenu zakonsku regulativu, odnosno propise i zakone u kojima se donose neki profesijski, pa i ostali mocijski nazivi i njihove definicije dane s pravnoga stajališta. U rječnicima tih struka muški su profesijski nazivi često definirani onako kako su definirani u zakonodavstvu određenoga područja, kao ‘fizička ili pravna osoba...’, ali se pritom ne uzima u obzir da postoje konteksti u kojima istoizrazni naziv – imenica muškoga roda – označuje funkciju ili naslov ili, kao u ovome slučaju, pravni status koji osoba ima, i koji je uvijek u muškome rodu, i konteksti (koji također pripadaju znanstvenomu stilu, odnosno nazivlju određenoga područja) u kojima je potrebno profesijske nazive razlikovati s obzirom na spol označene osobe. Smatramo da bi u e-rječniku struke kojoj primarno pripadaju takve natuknice trebale imati i drugo značenje, značenje ‘osoba ili muškarac...’ te da bi trebalo navoditi i ženski mocijski parnjak koji bi bio parnjak muškome u tome značenju. U skladu s tim teorijski bi čisto rješenje bilo da se u terminološkome rječniku određenoga područja uz muški mocijski parnjak, gdje je to primjenjivo, razlikuju značenja 1. ‘funkcija, naslov, pravi status, čin...’ 2. ‘(muška) osoba...’, a ženski profesijski naziv ima značenje koje je u korelaciji s 2. značenjem muškoga mocijskog parnjaka.

Specifičan se problem pojavljuje, zrcalno, i pri definiranju profesijskih naziva u pravu koji nisu primarno pravni nazivi, nego primarno pripadaju kojoj drugoj struci (npr. *brodograditelj* je u *Struni* u pravnome nazivlju definiran kao ‘fizička ili pravna osoba ovlaštena za gradnju ili popravak brodova’, *brodar* u *Pravnome leksikonu* kao ‘fizička ili pravna osoba koja je posjednik vlastitoga ili tuđega broda i nositelj plovidbenoga pothvata’, *brodovlasnik* kao ‘fizička ili pravna osoba kojoj pripada pravo vlasništva nad brodom, vlasnik broda’). S obzirom na to da se takvi nazivi pojavljuju u pravnim tekstovima, u prvome redu u zakonima i propisima, u pravu ne postoji potreba za ženskim mocijskim parnjakom, ali ona

svakako postoji u brodarskome nazivlju.² Međutim, nazive *brodovlasnica* i *brodarica* ne bilježi ni *Struna*, nego u području *Hrvatsko pomorsko nazivlje – tradicija i suvremena kretanja* navodi samo naziv *brodar* ‘fizička ili pravna osoba koja je kao posjednik broda nositelj plovidbenoga pothvata’ te *brodograditelj* ‘fizička ili pravna osoba ovlaštena za gradnju ili popravak brodova’, a profesijski naziv *brodograditelj* ne navodi se.

Pitanje je kako takvim nazivima pristupiti u terminološkome e-rječniku i bazi. Gornji primjer otvara i pitanje gdje, odnosno u nazivlju kojega područja, treba donositi profesijski naziv za žensku osobu jer u području prava, kao u ovome slučaju, profesijski nazivi koji su u njemu sekundarni nazivi (primarni su profesijski nazivi koje se odnose na pravnu profesiju) i koji se u tome području pojavljuju samo zbog toga što pravo obuhvaća sva područja uređena zakonom i ne bi trebali imati drugu definiciju nego pravnu. U zakonskome tekstu nema potreba za ženskim mocijskim parnjakom, pa tako ni za profesijskim nazivom koji označuje žensku osobu.

Profesijski nazivi koji su primarni pravni nazivi trebali bi se u terminološkoj bazi ili rječniku pojavljivati i kao profesijski naziv kojim se označuje osoba bez obzira na spol i muškarac (npr., u slučaju prava: *pravnik*, *odvjetnik*, *tužitelj*, *porotnik*...) i kao profesijski naziv kojim se označuje žena (*pravnica*, *tužiteljica*, *porotnica*...). Isto vrijedi i za ostale mocijske nazive koji se pojavljuju (i) u pravnome, financijskome ili poslovnoupravnome području, poput *poslodavac*, *posrednik*, *izravni sudionik*, *posredni sudionik*, *naručitelj*, *ulagač/investitor*.

3. Profesijski nazivi u *Rječniku jezikoslovnoga nazivlja*

U *Rječniku jezikoslovnoga nazivlja* velika je pozornost posvećena donošenju profesijskih naziva. To je potaknuto velikim brojem upita o profesijskim nazivima upućenima na adresu jezičnoga savjetnika u Institutu za hrvatski jezik. U *Rječniku jezikoslovnoga nazivlja* donose se primjerice ovi profesijski nazivi: *dijalektolog – dijalektologinja*, *fonolog – fonologinja*, *fonetičar – fonetičarka*, *jezikoslovac – jezikoslovka*, *lingvist – lingvistica*, *neurolingvist – neurolingvi-*

² O uporabi mocijskih parnjaka u administrativnome stilu (zakonskome tekstu) vidi u Hudeček i Mihaljević 2014.

stica, normativist – normativistica, onomastičar – onomastičarka, standardolog – standardologinja, terminolog – terminologinja. U svim se profesijskim nazivima dosljedno donosi i napomena: Naziv x u općemu značenju i u množini odnosi se na sve osobe bez obzira na spol/rod. Ako se odnose na ženu, upotrebljava se naziv y.

Uz tu se tipsku napomenu može nalaziti i napomena svojstvena određenoj natuknici, vidi 2. prikaz.

antroponomastičarka

definicija: ženska osoba koja se bavi antroponomastikom

engleski: anthroponomast

njemački: Personennamenforscherin; Anthroponomastikerin

francuski: anthroponomaste

talijanski: antroponomasta

ruski: антропонимистка

češki: antroponomastička

švedski: personnamnsforskare, kvinnlig personnamnsforskare

napomena: Naziv *antroponomastičar* u općemu značenju i u množini odnosi se na sve osobe bez obzira na spol/rod. Ako se odnosi na ženu, upotrebljava se naziv *antroponomastičarka*. U rječnicima i priručnicima naziv nije potvrđen, no često se upotrebljava u znanstvenim člancima uz imena žena koje se bave antroponomastikom.

2. prikaz: Obrada naziva *antroponomastičarka* u *Rječniku jezikoslovnoga nazivlja*

U *Rječniku jezikoslovnoga nazivlja* veliki je izazov bio prevođenje ženskih profesijskih naziva na strane jezike. Tomislava Bošnjak Botica u radu *Francuske istovrijednice* (2023: 579) piše: „Nazivi koji se odnose na stručnjakinju u kojemu jezikoslovnom području ili sudionicu neke jezične aktivnosti u francuskom jeziku često nemaju oblik koji bi se razlikovao od onoga za mušku osobu. Najčešće je to već uvjetovano sufiksom muškoga mocijskog parnjaka. Neki sufiksi omogućuju dodatnu diferencijaciju, tj. tvorbu ženskih inačica (sintaktičar/sintaktičarka – *syntacticien/syntacticienne*, onomastičar/onomastičarka – *onomasticien/onomasticienne*, učenik/učenica – *apprenant/apprenante*), a neki je ne omogućuju (frazolog/frazologinja – *phraséologue*, toponomastičar/toponomastičarka – *toponomaste*). Da je posrijedi ženska osoba, u francuskome se može vidjeti iz pridruženoga člana (jezikoslovka – *une linguiste*), a katkad se, premda sve rjeđe, pribjegava umetanju imenice *femme* ‘žena’ (*femme linguiste*).

Budući da francuske istovrijednice u *Jeni* dolaze u citatnome obliku, dakle bez člana, nije bilo moguće iskoristiti takvu mogućnost, pa je za oba potencijalna parnjaka ostao isti oblik.

Usput treba reći da je tvorba ženskih mocijskih parnjaka, odnosno imenica za zanimanja koja obavljaju ženske osobe jedna od najaktivnijih jezičnih tema u francuskome javnom prostoru posljednjih godina; mišljenja su različita i unutar struke i među samim govornicima, ali se uočava tendencija da se neka uvriježena normativna pravila promijene i da se i morfološki stvori razlika u odnosu na polazni oblik muškoga roda.”

4. Profesijski nazivi u općim rječnicima hrvatskoga jezika

Analizom su obuhvaćena četiri suvremena opća tiskana rječnika hrvatskoga jezika te jezični portal HJP. Kako bismo usporedili način obrade profesijskih naziva u tim rječnicima, prikazujemo obradu natuknica *arhitekt* i *arhitektica* (samo u profesijskome značenju)³ u tim rječnicima.

1. tablica: Prikaz obrade natuknica *arhitekt* i *arhitektica*

	arhitekt	arhitektica
Anić	onaj koji se bavi kao stručnjak projektiranjem zgrada, estetskim oblikovanjem, arhitekturom i onim što se smatra njenim djelokrugom	(arhitektica)
HJP	1. onaj koji se kao stručnjak bavi arhitekturom i onim što se smatra njenim djelokrugom; inženjer arhitekture	v. arhitekt
Šonje	stručnjak za projektiranje i estetsko oblikovanje visoke gradnje; inženjer arhitekture	(arhitektica)
ŠR	osoba koja je završila studij arhitekture i koja izrađuje nacрте prema kojima se grade zgrade i oblikuje prostor	žena koja je završila studij arhitekture i koja izrađuje nacрте prema kojima se grade zgrade i oblikuje prostor

³ U nekim se rječnicima navodi i preneseno značenje, npr. na *Hrvatskome jezičnom portalu*: *pren.* onaj koji marljivo radi neki posao, smišlja i gradi karijeru i sl. [*arhitekt vlastitog uspjeha*].

VRH	1. onaj koji je završio studij arhitekture, onaj koji izrađuje nacрте prema kojima se grade zgrade i oblikuje prostor te nadzire izvedbu prema svojim projektima (ovlašteni / svjetski / poznati arhitekt)	<i>ž. moc. par.</i> od arhitekt
------------	--	---------------------------------

Smatramo da definiranje tvorbenim postupkom (*ž. moc. par.* od arhitekt) ili uputnicom (v. arhitekt) nije dobro jer upućuje na to da su im značenja ista ili barem pretpostavlja potpunu usporednost značenja mocijskih parnjaka, a njihova značenja nisu nužno takva; npr. *krčmarica* u VRH-u definirana je kao *ž moc par* od *krčmar*, a potvrde iz korpusa pokazuju da je često potvrđena i u značenju ‘krčmareva žena’.⁴ Definiranje upućivanjem ili tvorbenim podatkom posve je nepotrebno u e-rječniku, koji nije prostorno ograničen. U uvodnim napomenama u VRH-u piše: „U rječniku se nalaze i osnovni podatci o semantizmu svake pojedine riječi, što je naznačeno definicijom te oprimjereno najčešćim sintagmatskim uporabama u jezičnim kolokacijama, svezama i frazama. Sve to korisniku omogućuje bolji i precizniji odabir riječi koje želi upotrijebiti i potpuno razumijevanje smisla riječi koje čuje ili nađe u tekstu.” (VRH 2015: X). Međutim, kod ženskoga mocijskog parnjaka općenito, pa tako i kod profesijskih imenica kojima se označuje žena, ne navode se ni primjeri sintagmatske uporabe ni kolokacije ni sveze ni frazemi, što pogrešno navodi na zaključak da su te kategorije usporedive s onima koje se donose uz muški mocijski parnjak. Međutim, uvid u korpus s pomoću skica riječi pokazuje da se kolokacije koje se donose uz muški i uz ženski profesijski naziv nerijetko bitno razlikuju te da u općejezičnome rječniku i profesijski naziv za muškarca i ženu treba obraditi tako da se svakome pridruže njegova značenja, primjeri, kolokacije i sveze.⁵

5. Mocijski parnjaci u *Mrežniku*⁶

Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik (Hudeček, Mihaljević i Jozić 2024.) mrežni je rječnik (engl. *born digital dictionary*), što znači da je rječnik izvorno osmišljen za mrežnu platformu, što uključuje lakše međusobno povezivanje unutar rječni-

⁴ O tome vidi i u poglavlju *Mocijski odnosi i društveni stereotipi u dopreporodnim i preporodnim gramatikama te u povijesnoj leksikografiji*.

⁵ O tome više vidi u poglavlju *Spolni/rodni stereotipi i jezična diskriminacija*.

⁶ Ovo se poglavlje djelomično temelji na radu Hudeček i Mihaljević 2024.

koga sadržaja (*cross-referencing*) i rječničkoga sadržaja s drugim mrežnim sadržajima, unošenje u rječnik sadržaja poput audiozapisa i videozapisa te mogućnost komunikacije s korisnicima koji mogu biti i aktivni sudionici u stvaranju rječničkoga sadržaja. Za ovu temu posebno je važna mogućnost unutarrječničkoga povezivanja jer se svaki muški mocijski parnjak (pa onda i profesijski naziv) povezuje s ženskim mocijskim parnjakom (ženskim profesijskim nazivom) i obrnuto. *Mrežnik* je na korpusu utemeljen rječnik, a nije korpusom vođen rječnik jer leksikografi podatke iz korpusa uzimaju u obzir pri obradi natuknica, ali usto uzimaju u obzir i podatke koji se nalaze u ostalim dostupnim izvorima (npr. u drugim općim i terminološkim rječnicima, različitim priručnicima i udžbenicima). *Mrežnik* se temelji na dvama korpusima: *Hrvatskoj jezičnoj riznici* (<http://riznica.ihjj.hr/index.hr.html>) i *hrWaC-u* (<http://nlp.ffzg.hr/resources/corpora/hrwac>). To je također važno za ovu temu jer se donose i neki rjeđi profesijski nazivi za koje nema potvrda u korpusu, ali su predmet često postavljenih pitanja. Podatci se iz korpusa crpe s pomoću alata za crpenje podataka Sketch Enginea, koji omogućuje prikaz konteksta neke riječi putem skica riječi, najčešćih kolokacija raspoređenih u sintaktičke kategorije te tako olakšava i usustavljuje pronalaženje dobrih rečeničnih primjera i kolokacija. Tako dobiveni podatci prenose se u program TLex, u kojemu leksikografi opisuju natuknicu na svim razinama. Abecedarij osnovnoga modula *Mrežnika*⁷ dobiven je preklapanjem čestotnih popisa i dopunjen je u prvome redu tako da su popunjena neka tvorbena gnijezda. Za ovu je temu važno da su dodani mocijski parnjaci (pa onda i profesijski nazivi) i kad se ne pojavljuju u abecedariju dobivenomu preklapanjem popisa. Dodani su i njihovi posvojni pridjevi te njihov odnosni pridjev.

U *Hrvatskome mrežnom rječniku* – *Mrežniku* posebna je pozornost posvećena povezivanju muškoga i ženskoga mocijskog parnjaka. Korištenje skicama riječi za posljedicu ima i da se u *Mrežniku* broj značenja uz mocijske parnjake često i bitno povećava u odnosu na značenja koja se navode u dosadašnjim jednojezičnim općim rječnicima. Tako i profesijski nazivi imaju mnogo razvedenija značenja, npr. natuknica *trener*⁸ u *Mrežniku* ima ova značenja⁹, vidi 3. prikaz.

⁷ *Mrežnik* ima tri modula: osnovni, namijenjen odraslim govornicima hrvatskoga jezika, modul za učenike nižih razreda osnovne škole te modul za osobe koje uče hrvatski kao drugi i strani jezik.

⁸ U hrvatskim se jednojezičnim rječnicima navodi samo značenje koje se u *Mrežniku* navodi prvo. Korpusna pretraga pokazuje da su i druga dva značenja navedena u *Mrežniku* česta.

⁹ U daljnjemu se tekstu ne prenose potpune obrade pojedinih natuknica, nego se samo donose značenja i podatci o povezivanju s muškim/ženskim parnjakom te još pokoji podatak smatramo li ga potrebnim

trener

1. *sp.* Trener je odrasla osoba bez obzira na spol ili muškarac koji uvježbava sportaše.

Žensko: trenerica 1

2. *razg. posl.* Trener je odrasla osoba bez obzira na spol ili muškarac zadužen za razvoj, praćenje i poticanje zaposlenika.

Žensko: trenerica 2

Normativna napomena: U poslovnome jeziku riječ *trener* označuje osobu zaduženu za razvoj, praćenje i poticanje zaposlenika. U tome je značenju bolje upotrijebiti riječ *voditelj* ili *mentor*.

3. *razg.* Trener je odrasla osoba ili muškarac koji vodi radionicu.

Žensko: trenerica 3

Normativna napomena: U poslovnome jeziku riječ *trener* označuje i osobu koja vodi radionicu za izobrazbu. U tome je značenju bolje upotrijebiti izraz *voditelj radionice*.

3. prikaz: Značenja naziva *trener* u *Mrežniku*

Kad u prilog tomu govore korpusni podatci, definicije su muškoga i ženskoga mocijskog parnjaka usklađene. Muški i ženski mocijski parnjaci definiraju se tipskim definicijama, vidi 2. tablicu.

2. tablica: Tipske definicije u osnovnome modulu *Mrežnika*

arhitekt	Arhitekt je odrasla osoba bez obzira na spol ili muškarac koji...
arhitektica	Arhitektica je žena koja...
katolik	Katolik je osoba bez obzira na spol ili muška osoba...
katolkinja	Katolkinja je ženska osoba...

Pri strukturiraju definicija analizirali smo strukturu definicija u svim hrvatskim rječnicima. Obrada se natuknica *arhitekt/arhitektica* i *katolik/katolkinja* razlikuje po tome što je *arhitekt/arhitektica* profesijski naziv koji se prototipno¹⁰ odnosi samo na odrasle osobe, dok *katolik/katolkinja* nije profesijski naziv i prototipno se odnosi i na odrasle i na djecu.

Muški se mocijski parnjak upisuje u rubriku *Muško:* (u rječničkome članku u kojemu je natuknica njegov ženski mocijski parnjak), a ženski mocijski parnjak u rubriku *Žensko:* (u rječničkome članku u kojemu je natuknica njegov muški mocijski parnjak) i ne ponavljaju se u rubrici *Antonimi:*. Tako se uz natuknicu *stomatologinja* u odgovarajućemu značenju u rubrici *Muško:* donosi *stomatolog*,

donijeti (u ovome primjeru donosimo i normativne napomene uz 2. i 3. značenje).

¹⁰ Naravno da se i dijete može igrati arhitekta, ali to nije prototipno značenje.

zubar razg. (a u rubrici *Sinonim*: navodi se sinonim *zubarica razg.*). Muški parnjak definira se po modelu: *osoba bez obzira na spol ili muška osoba koja... / odrasla osoba bez obzira na spol ili muškarac koji...* te se tom definicijom ističe da se imenicom muškoga roda koja označuje vršitelja radnje (mušku osobu / muškarca) označuje i vršitelj radnje bez obzira na spol. Od toga da se ta značenja razdvajaju odustalo se zbog toga što kod većega broja natuknica nema primjera za oba te se svjesno odustalo od načela da treba izbjegavati prikrivenu polisemiju (na koju upućuje prisutnost veznika *ili* u definiciji).

Osobito je teško u kolokacijskome bloku razdvojiti kolokacije koje se odnose na osobu bez obzira na spol od onih koje se odnose na muškarca; razdvajanje tih kolokacija dovelo bi do toga da se blokovi najvećim dijelom ponavljaju uz oba značenja (kao što je prikazano u primjeru riječi *učitelj* i *učiteljica* u Mihaljević 2018: 222–223), pa smo odlučili da ćemo značenje formulirati prema navedenom modelu, u primjerima donijeti, kad je to moguće, primjer za značenje ‘osoba bez obzira na spol’ i za značenje ‘muškarac’, a u kolokacijskome bloku rijetke kolokacije koje se vežu samo za značenje ‘muška osoba’ označiti s *odnosi se samo na mušku osobu / odnosi se samo na muškarca*¹¹. Tu napomenu pišemo samo za primjere za koje je i bez konteksta jasno da se odnose na muškarca. Najčešće se to pojavljuje u rubrici *Koordinacija*: i uglavnom se svodi na to da se povezuju mocijski parnjaci (*konobari* i *konobarice*, *arhitekti* i *arhitektice*). Pazimo na to da u rubrici *Koordinacija*: razlikujemo je li riječ o jednoj osobi (*kozmetičarka* i *stilistica*) ili o više osoba (*kozmetičari* i *stilisti*). Ako se u rubrici *Koordinacija*:, u kojoj se bilježe najčešći koordinacijski odnosi u koje stupa riječ u natuknici, npr. uz *novinar* navodi *novinar* i *novinarka*, to se ponavlja i uz *novinarka*. Kolokacije se koje nisu specifične za pojedino zanimanje poput *postati konobarica / konobaricom*, *raditi kao konobarica* ne navode. U kolokacijski blok uvedena je i rubrika *U vezi s x spominje se*: npr. uz natuknicu *odbojkaš* u rubrici *U vezi s odbojkašem spominje se*: *izbornik, liga, trener, pobjeda*.

Pri izradi *Mrežnika* izrađene su tipske definicije za više od 200 gramatičkih i semantičkih skupina, među kojima se nalaze i mocijski parnjaci te unutar njih profesijski parnjaci. Kako bi se osigurala što veća sustavnost obrade, isti obrađivač obradio je oba parnjaka te su njihova značenja povezana. Poveznice se donose uz pojedino značenje jer distribucija značenja nije uvijek simetrična. Nesime-

¹¹ Više vidi u radovima Hudeček i Mihaljević 2018. i Mihaljević 2018.

tričnost se značenja može vidjeti na primjeru para *učitelj, učiteljica* (Mihaljević 2018: 222–223), na primjeru profesijskih imenica *čistač, čistačica, spremač, spremačica* (donose se samo profesijska značenja), vidi 3. tablicu, ili na primjeru obrade profesijskih naziva *vjeroučitelj i vjeroučiteljica*, vidi 4. tablicu.

3. tablica: Obrada natuknica *čistač i čistačica, spremač i spremačica* u osnovnome modulu *Mrežnika*

čistač 1. Čistač je odrasla osoba ili muškarac koji čisti vanjske prostore ili obavlja grublje poslove unutrašnjega spremanja. <i>Žensko:</i> čistačica 2	spremač Spremač je odrasla osoba ili muškarac koji čisti stanove, urede, škole, fakultete, odnosno zatvorene prostore. <i>Žensko:</i> spremačica
čistačica 1. Čistačica je žena koja čisti stanove, urede, škole, fakultete, odnosno zatvorene prostore. <i>Muško:</i> spremač; <i>Sinonim:</i> spremačica 2. Čistačica je žena koja čisti vanjske prostore ili obavlja grublje poslove unutrašnjega spremanja. <i>Muško:</i> čistač 1	spremačica Spremačica je žena koja čisti stanove, urede, škole, fakultete, odnosno zatvorene prostore. <i>Muško:</i> spremač, <i>Sinonim:</i> čistačica 1

4. tablica: Obrada natuknica *vjeroučitelj i vjeroučiteljica* u osnovnome modulu *Mrežnika*

vjeroučitelj 1. Vjeroučitelj je svećenik koji poučava vjeri. 2. Vjeroučitelj je odrasla osoba bez obzira na spol ili muškarac koji drži nastavu vjeronauka. <i>Žensko:</i> vjeroučiteljica	vjeroučiteljica Vjeroučiteljica je žena koja drži nastavu vjeronauka. <i>Muško:</i> vjeroučitelj 2
--	---

Nesimetrične se obrade mocijskih parnjaka tipski pojavljuju, npr. u obradi natuknica koje mogu označiti i vojni čin i osobu nositelja toga čina (profesiju), naslov i nositelje toga naslova (profesiju), vidi 5. tablicu.

5. tablica: Obrada natuknica *general* i *generalica* u osnovnome modulu *Mrežnika*

general	generalica
1. <i>vojn.</i> (jd.) General je najviši časnički čin u kopnenoj vojsci i ratnome zrakoplovstvu	<i>vojn.</i> Generalica je žena s činom generala.
2. <i>vojn.</i> General je odrasla osoba ili muškarac s istoimenim činom.	<i>Muško:</i> general 2
<i>Žensko:</i> generalica	

Na temelju korpusne analize mogu se primijetiti i mnogi drugi odnosi koji postoje među profesijskim nazivima koji pripadaju različitim funkcionalnim stilovima. Tako se, primjerice, pokazuje da simetrična značenja postoje između profesijskih naziva *pedagog* i *pedagoginja*, ali da nazivi *pedagoginja* i *pedagogica* nemaju ista značenja, vidi 6. tablicu.

6. tablica: Obrada natuknica *pedagog*, *pedagoginja* i *pedagogica* u osnovnome modulu *Mrežnika*

pedagog	pedagoginja	pedagogica¹³
1. Pedagog je odrasla osoba bez obzira na spol ili muškarac koji se bavi poučavanjem. <i>Žensko:</i> pedagoginja 1	1. Pedagoginja je žena koja se bavi poučavanjem. <i>Muško:</i> pedagog 1	
2. Pedagog je odrasla osoba bez obzira na spol ili muškarac koji je završio studij pedagogije i radi kao suradnik u školi ili vrtiću. <i>Žensko:</i> pedagogica razg., pedagoginja 2	2. Pedagoginja je žena koja je završila studij pedagogije i radi kao suradnica u školi ili vrtiću. <i>Muško:</i> pedagog 2, <i>Sinonim:</i> pedagogica razg.	<i>razg.</i> Pedagogica je žena koja je završila studij pedagogije i radi kao suradnica u školi ili vrtiću. <i>Muško:</i> pedagog 2, <i>Sinonim:</i> pedagoginja

¹² Uz natuknicu *pedagoginja* i natuknicu *pedagogica* donose se i normativne napomene: „U tvorbi imenica ženskoga roda koje označuju zanimanje od imenica muškoga roda na -log i -og (*defektolog, pedagog, psiholog, sociolog, stomatolog* itd.) u hrvatskome standardnom jeziku bolje je upotrebljavati izvedenice sa sufiksom -inja, pa tako i imenica *pedagoginja* ima u standardnome jeziku prednost pred imenicom *pedagogica*, koja pripada neformalnoj komunikaciji.”

3. Pedagog je odrasla osoba bez obzira na spol ili muškarac koji poznaje teoriju i praksu neke struke te pedagoško--didaktička načela, primjereno predstavlja određenu djelatnost djeci, učenicima, studentima i odraslima te za njih organizira i provodi različite obrazovne aktivnosti.	3. Pedagoginja je žena koja poznaje teoriju i praksu neke struke te pedagoško--didaktička načela, primjereno predstavlja određenu djelatnost djeci, učenicima, studentima i odraslima te za njih organizira i provodi različite obrazovne aktivnosti.	
Žensko: pedagoginja 3	Muško: pedagog 3	

Uz profesijske se nazive u *Mrežniku* pojavljuju i normativne te uporabne napomene. U normativnim napomenama objašnjava se zašto se jednome profesij-skom nazivu daje prednost pred drugim, npr. uz natuknice *klavirist* i *pijanist* stoji ova normativna napomena¹³, vidi 4. prikaz.

U hrvatskome jeziku postoji više naziva za glazbenika koji svira klavir. U uporabi se pojavljuju nazivi *pijanist* i *klavirist*, dok se u literaturi može pronaći i naziv *glasovirač*. Naziv *glasovirač* tvoren je prema domaćoj imenici *glasovir*, no osim što je u uporabi rijedak, nije ni dobro tvoren jer se nastavak *-ač* dodaje na glagolske osnove, što tu nije slučaj. I nazivi *pijanist* i naziv *klavirist* prihvatljivi su s jezične strane, no naziv *pijanist* mnogo je češći i u stručnoj uporabi i u svakodnevnome ophođenju te je on stoga preporučeni naziv za glazbenika koji svira klavir.

4. prikaz: Normativna napomena uz natuknice *klavirist* i *pijanist*

Uz profesijske se nazive, kad je to potrebno, donose i uporabne napomene. Primjerice, uz natuknicu *zubar* i natuknicu *stomatolog* donosi se normativna napomena, vidi 5. prikaz.

¹³ U modulu za djecu namijenjenome učenicima nižih razreda osnovne škole uz sve se mocijske parnjake, pa tako i profesijske nazive, donosi napomena koja treba upozoriti na to da se množinom imenice muškoga roda može označavati i osoba bez obzira na spol. Evo primjera takve napomene koja stoji uz natuknicu *liječnik*: „Liječnik je muškarac koji je završio medicinski fakultet i liječi ljude. Liječnica je žena koja je završila medicinski fakultet i liječi ljude. Liječnice su žene koje su završile medicinski fakultet i liječe ljude. Liječnici su muškarci koji su završili medicinski fakultet i liječe ljude, ali i muškarci i žene koji su završili medicinski fakultet i liječe ljude. Dakle, *Marko je liječnik*, *Lucija je liječnica*, *Marko i Luka su liječnici*, *Lucija i Ana su liječnice*, a *Lucija, Ana, Marko i Luka su liječnici*.” U modulu za osobe koje uče hrvatski kao ini jezik donose se uz profesijske nazive i neke specifične uporabne napomene za koje se procjenjuje da bi osobi koja uči hrvatski kao drugi i stani jezik mogle biti korisne, npr. uz imenicu *doktor* i imenicu *liječnik*: „Bez obzira na to što je u standardnome jeziku bolje upotrebljavati riječ *liječnik*, liječniku se obraćamo s *Doktore!*”, a uz naziv *medicinska sestra* „Pacijenti se medicinskoj sestri obraćaju sa *Sestro!*”

Riječ *zubar* upotrebljava se u razgovornome, ležernijemu stilu. U standardnome je jeziku bolje upotrebljavati riječ *stomatolog*.

5. prikaz: Normativna napomena uz natuknice *zubar* i *stomatolog*

Navodimo primjere obrade natuknica *arhitekt* i *arhitektica* u demoinačici *Mrežnika*, vidi 3. i 4. sliku.

arhitekt im. m. (GA arhitekta, DLV arhitektu, I arhitektom; mn. NV arhitekti, G arhitekātā, DLI arhitektima, A arhikte)

Arhitekt je odrasla osoba bez obzira na spol ili muškarac koji je završio studij arhitekture i koji planira, projektira i nadzire izgradnju različitih građevina te oblikovanje prostora.

- Hrvatska komora arhitekata, osim ostalog: čuva ugled struke, čast i prava ovlaštenih arhitekata te unapređuje i osigurava uvjete za pravilno obavljanje poslova ovlaštenih arhitekata i utvrđuje temeljna načela i pravila ponašanja u obavljanju i ispunjavanju obveza ovlaštenih arhitekata prema društvu, struci, naručiteljima i svojim zaposlenicima.
- Raspisuje se natječaj za podizanje zagrebačkog Umjetničkoga paviljona, a radovi su povjereni bečkim arhitektima Hellmeru i Fellneru (poznatim projektantima kazališnih zgrada).
- Arhitekt je zamislio robnu kuću kao misterioznu damu u crnom, na kojoj, poput luksuznog broša, svijetli – izlog.
- Pozivam arhitekta ili arhitekticu, ako imaju malu djecu ili unuke, da ih puste 10-ak minuta da se igraju na tom balkonu bez nadzora.

Kakav je arhitekt? diplomirani, ovlašten; čuven, slavan, ugledan; bečki, danski, japanski, katalonski, nizozemski, splitski, švicarski

Što arhitekt može? dizajnirati (hotel, kuću, muzej), izgraditi (grad, Zagreb), izraditi (nacrt, projekt), oblikovati (prostor, zgradu), osmisliti (kompleks, objekt), projektirati (građevinu, kuću, muzej, objekt, vilu, vrt, zgradu), zamisliti (da se obala naspe, robnu kuću, tri odvojene luke)

Koordinacija: arhitekt i dizajner, arhitekt i građevinar, arhitekt i kipar, arhitekt i konzervator, arhitekt i projektant, arhitekt i umjetnik, arhitekt i urbanist; arhitekti i inženjeri u graditeljstvu; (odnosi se samo na muškarce:) arhitekti i arhitektice

U vezi s arhitektom spominje se: *atelier*, dizajn, djelo, karijera, projekt

ŽENSKO: arhitektica

krajobrazni arhitekt

3. slika: Obrada natuknice *arhitekt* u *Mrežniku*

arhitektica im. ž. (G arhitektića, DL arhitektici, A arhitekticu, V arhitektice, I arhitektićom; mn. NAV arhitektice, G arhitektićā, DLI arhitekticama)

Arhitektica je žena koja je završila studij arhitekture i koja planira, projektira i nadzire izgradnju različitih građevina te oblikovanje prostora.

- Od 2003. do 2005. dopredsjednica je Udruženja hrvatskih arhitekata i predsjednica Nakladničkog savjeta UHA-e, od 1998. članica HKAIG-a (HKA-a), od 1997. ima dozvolu za izradu planske dokumentacije, od 1996. ovlaštena je arhitektica.

- Kao diplomirana arhitektica osvajala je mnogobrojne nagrade za svoje projekte.

Kakva je arhitektica? ambiciozna, čuvena, diplomirana, mlada, nagrađivana, nezaposlena, ovlaštena, poštovana, uvažena, vrsna; britanska, dubrovačka, finska, iračka, iranska, japanska, katalonska, splitska; žena arhitektica (pleonazam)

Što arhitektica može? dizajnirati (paviljon, prostor), izraditi (nacrt, projekt), osmisliti (interijer, neboder, projekt, prostor), projektirati (crkvu, interijer, kuću, kuhinju, namještaj, objekt)

Što se s arhitekticom može? angažirati je

Koordinacija: arhitektica i dizajnerica, arhitektica i umjetnica, arhitektica i urbanistica; arhitekti i arhitektice

U vezi s arhitekticom spominje se: *atelier*, dizajn, djelo, karijera, projekt

MUŠKO: arhitekt

krajobrazna arhitektica

4. slika: Obrada natuknice *arhitektica* u *Mrežniku*

Na kraju rječničkoga članka nalazi se poveznica na mocijski parnjak, tvorbena analiza i poveznica na druge relevantne izvore te obrada podnatuknica *krajobrazni arhitekt* i *krajobrazna arhitektica*.

Obrada profesijskih naziva u terminološkome i općemu rječniku razlikuje se u tome što profesijski nazivi u terminološkome rječniku često imaju drukčiji normativni status nego u općemu, npr. u *Struni* preporučeni je naziv *doktor stomatologije*, razgovorni *stomatolog*, a žargonski *zubar*, u *Mrežniku* se uz natuknicu *doktor* ne navodi podnatuknica *doktor stomatologije*. Ta se sveza navodi u kolokacijskome bloku bez objašnjenja (jer se pretraživanjem korpusa uz riječ *doktor* sveza *doktor stomatologije* ne pojavljuje kao češća sveza), *stomatolog* se obrađuje kao riječ koja pripada standardnomu jeziku, a *zubar* kao riječ koja pripada razgovornomu stilu. Obrada se razlikuje i po tome što je višeznačnost u nazivlju u istome stručnom području općenito nepoželjna, a u općemu jeziku imenice i sveze nerijetko uz profesijsko značenje imaju i druga značenja, često i opće tvorbeno značenje, vidi 7. tablicu ili uz profesijsko značenje imaju i koje drugo značenje koje se ne odnosi na osobu (tada redovito dolazi do asimetrije u obradi), vidi 8. tablicu.

7. tablica: Obrada natuknica *plesač* i *bacač*

plesač	bacač
1. Plesač je osoba bez obzira na spol ili muška osoba koja zna plesati <i>Žensko:</i> plesačica 1	1. Bacač je osoba bez obzira na spol ili muška osoba koja što baca <i>Žensko:</i> bacačica 1
2. Plesač je osoba bez obzira na spol ili muška osoba koja se bavi plesom <i>Žensko:</i> plesačica 2	2. Bacač je atletičar koji se natječe u bacačkim disciplinama <i>Žensko:</i> bacačica 2

8. tablica: Obrada natuknica *prevoditelj* i *prevoditeljica*

prevoditelj	prevoditeljica
1. Prevoditelj je odrasla osoba bez obzira na spol ili muškarac koji prevodi s jednoga jezika na drugi. <i>Žensko:</i> prevoditeljica	Prevoditeljica je žena koja prevodi s jednoga jezika na drugi. <i>Muško:</i> prevoditelj
2. <i>inform.</i> Prevoditelj je računalni program koji programe napisane na jeziku visoke razine prevodi u strojni kod.	

6. Zaključak

Ovom smo analizom željeli potaknuti autore budućih (e)-rječnika da posвете veću pozornost obradi mocijskih parnjaka te autore budućih terminoloških (e)-rječnika i baza da posвете veću pozornost obradi profesijskih naziva.

Navedeni primjeri pokazuju da se unutar nekih struka mogu pojaviti i sekundarni profesijski nazivi (profesijski nazivi koji primarno pripadaju kojoj drugoj struci) te da u nekim strukama (pravu, a onda, preslikano, i u strukama u kojima se profesijski nazivi pojavljuju samo u njihovim pravnim aktima) nema potrebe za navođenjem ženskih profesijskih naziva. Ona postoji u strukama u kojima je riječ o primarnim profesijskim nazivima (što je slučaj u svim nazivima navedenim u *Rječniku jezikoslovnoga nazivlja*), onim nazivima koji se odnose na tu struku i stručnjake koji se njome bave. Pokazuje se i da muški mocijski parnjaci katkad imaju različitu obradu, tj. obradu koja se ne razlikuje samo u elementu muško/žensko, od ženskih mocijskih parnjaka. Katkad isti muški mocijski parnjak može imati više značenja od kojih je samo u jednome riječ o profesijskome nazivu. Muški mocijski parnjak može označavati 1. funkciju, naslov, pravni status, organizaciju, čin¹⁴, 2. osobu, 3. mušku osobu. Samo u drugome i trećemu značenju možemo govoriti o tome da je riječ o profesijskome nazivu. Odgovarajući ženski mocijski parnjak preuzima samo značenje osobe. Međutim, i ženski mocijski parnjak može imati dva značenja: 1. žena koja se bavi određenom profesijom – u tome je slučaju riječ o profesijskome nazivu i 2. supruga čovjeka koji se bavi određenom profesijom – u tome slučaju nije riječ o profesijskome nazivu¹⁵.

Nakon provedene analize možemo ponuditi odgovore na hipoteze navedene u uvodu ovoga poglavlja:

1. Provedena analiza pokazuje da se profesijski nazivi ne navode sustavno u terminološkim rječnicima i bazama podataka. Poneki rječnici navode muške profesijske nazive, i to nedosljedno. Objasnidbeni terminološki rječnici često muški profesijski naziv definiraju kao *osoba koja x*. To upućuje na to

¹⁴ Pitanje je možemo li u tome slučaju govoriti i o mocijskome parnjaku ili o imenici muškoga roda koja je samo u 3. značenju mocijski parnjak imenice ženskoga roda, a u 2. i 3. značenju profesijska imenica.

¹⁵ Ponovno je pitanje može li se tu govoriti o mocijskome parnjaku. Ako naziv *mocijski parnjak* obuhvaća sva navedena značenja, trebalo bi proširiti prihvaćene definicije *mocije* i *mocijskih parova/parnjaka*, pa ovo poglavlje otvara i neka terminološka pitanja.

da stručnjaci samo muški profesijski naziv smatraju dijelom nazivlja, a definicija koja počinje riječju *osoba* upućuje na to da se takav naziv odnosi i na žene i na muškarce (i na nebinarne osobe). U tome bi slučaju ženski profesijski naziv pripadao samo općemu jeziku i možda njegovu administrativnomu stilu. Iako muški mocijski parnjak ima šire značenje te se može odnositi i na osobe obaju spolova (svih rodova), a njime se označuje i radno mjesto, stupanj, čin, funkcija itd., ipak smatramo da bi ženski profesijski naziv svoje mjesto trebao naći i u tiskanim terminološkim rječnicima, a posebno e-rječnicima i bazama jer u njima nema potrebe za štednjom prostora.

2. Korpusna pretraga koja je provedena pri obradi svake natuknice u *Mrežniku*, a rezultati su vidljivi na primjeru obrađenih natuknica *arhitekt* i *arhitekta*, pokazuje da obrada muškoga i ženskoga profesijskog naziva ne bi trebala biti istovjetna čak i kad su značenja usporedna.

Izvori i literatura

- Anić, Vladimir. 2009. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Novi Liber. Zagreb.
- Babić, Stjepan. 2002. *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku. Nacrt za gramatiku*. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Zagreb.
- Bartolić, Ljerka. 1996. *Tehnički rječnik brodogradnje, strojarstva i nuklearne tehnike (englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski)*. Školska knjiga. Zagreb.
- Blagus Bartolec, Goranka i sur. 2016. *555 jezičnih savjeta*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.
- Bošnjak Botica, Tomislava. 2023. Francuske istovrijednice. *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje*. Ur. Mihaljević, Milica; Hudeček, Lana; Jozić, Željko. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb. 575–585.
- Bujica riječi, <http://bujicarijeci.com/2012/10/dizajner-%e2%88%92-dizajnerica-ali-inzenjer-%e2%88%92-inzenjerka/> (pristupljeno 20. studenoga 2018.)
- Dugar, Gregor i dr. (ur.). 2018. *Pravni terminološki slovar*. Založba ZRC. Ljubljana.
- Flander, Marijan (ur.). 1984. *Sportski leksikon*. Jugoslavenski leksikografski zavod „Miroslav Krleža”. Zagreb.
- Glovacki-Bernardi, Zrinjka. 2008. *Kad student zatrudni. Rasprava o rodnoj perspektivi u jeziku*. Alfa. Zagreb.
- HJP = *Hrvatski jezični portal*. <http://nazivlje.hr/> (pristupljeno 3. kolovoza 2018.).

- Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik*. ihjj.hr/mreznik/ (pristupljeno 29. prosinca 2024.).
- Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik. Demoinačica (A – K)*. <https://rjecnik.hr/mreznik/> (pristupljeno 29. prosinca 2024.).
- Hrvatski terminološki portal*. <https://nazivlje.hr> (pristupljeno 7. studenoga 2020.).
- Hrvatsko strukovno nazivlje – Struna*. <http://struna.ihjj.hr> (pristupljeno 7. studenoga 2020.).
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2014. Jesu li učenici učenice, a članovi aktiva nastavnika i nastavnice?. *Hrvatski jezik* 1/2. 5–10.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2019. Profesijski nazivi u hrvatskoj e-terminografiji i e-leksikografiji. *Studia lexicographica* 13/24. 75–95.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2024. Imenice – na primjeru mocijskih parnjaka. *Anatomija mrežnoga rječnika – Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik*. Ur. Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica; Jozić, Željko. Institut za hrvatski jezik. Zagreb. 138–159.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2023. Profesijski nazivi. *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje*. Ur. Mihaljević, Milica; Hudeček, Lana; Jozić, Željko. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb. 515–525.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. rujan 2018. *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik*. Upute za obrađivače. Radna inačica. <http://ihjj.hr/mreznik/uploads/upute.pdf> (pristupljeno 7. studenoga 2020.).
- Kadrić, Đemal. 2014. *Englesko-hrvatski / hrvatsko-engleski rječnik vojnih izraza*. Ministarstvo obrane Republike Hrvatske – Oružane snage Republike Hrvatske – Hrvatsko vojno učilište Petar Zrinski. Zagreb.
- Kiš, Miroslav. 2000. *Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik*. Naklada Ljevak. Zagreb.
- Matas Ivanković, Ivana 2023. Ruske istovrijednice. *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje*. Ur. Mihaljević, Milica; Hudeček, Lana; Jozić, Željko. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb. 597–606.
- Mihaljević, Milica. 2018. Muško i žensko u e-rječniku. *Jezik i njegovi učinci*, Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku održanoga od 4. do 6. svibnja 2017. Ur. Stolac, Diana; Vlastelić, Anastazija. Srednja Europa. Zagreb. 209–228.
- Mihaljević, Milica; Štebih Golub, Barbara. 2010. Mocijska tvorba u hrvatskome i srpskome jeziku. *Hrvatski pogledi na odnose između hrvatskoga, srpskoga i bosansko-ga/bošnjačkoga jezika*. Ur. Tošović, Branko; Wonisch, Arno. Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität. Graz. 191–112.
- Miloš, Irena. 2017. Komu je jezik majka, a komu maćeha?. *Hrvatski jezik* 4/4. 4–8.

Muško i žensko u hrvatskome jeziku. <http://ihjj.hr/projekt/musko-i-zensko-u-hrvatsko-me-jeziku/72/> (pristupljeno 2. kolovoza 2018.).

OWID. <http://www.owid.de/wb/lexiko> (pristupljeno 10. studenoga 2018.)

Pezo, Vladimir (ur.). 2007. *Pravni leksikon*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb.

Ritgasser, Stefan; Kolenić, Liljana. 2012. *Hrvatsko-njemački rječnik jezikoslovnoga nazivlja / Kroatisch-Deutsches Wörterbuch linguistischer Termini*. Hrvatsko filološko društvo. Zagreb.

Ritz, Josip. 1996. *Hrvatsko-engleski i englesko-hrvatski agronomski rječnik*. Školska knjiga. Zagreb.

Šonje, Jure (ur.). 2000. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža – Školska knjiga. Zagreb.

ŠR = Birtić, Matea; Blagus Bartolec, Goranka; Hudeček, Lana; Jojić, Ljiljana; Kovačević, Barbara; Lewis, Kristian; Matas Ivanković, Ivana; Mihaljević, Milica; Miloš, Irena; Ramadanović, Ermina; Vidović, Domagoj. 2012. *Školski rječnik hrvatskoga jezika*. Školska knjiga – Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.

Urbany, Marijan. 1991. *Hrvatsko-engleski rječnik pomorskoga nazivlja*. Školska knjiga. Zagreb.

VRH = *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika*. 2015. Jojić, Ljiljana; Nakić, Anuška; Vajs, Nada; Zečević, Vesna (ur.). Školska knjiga. Zagreb.